

باسمه تعالی

دستورالعمل مدیریت مهندسی بهداشت محیط در راهیان نور سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰

خاطره ی این سرزمین ها را زنده نگه دارید. این سرزمین ها، این بیابانها، این رود کارون، این جاده ی اهواز - آبادان یا اهواز - خرمشهر، این مناطق گوناگون که با اسمهای مختلفی امروز خودشان را به شما معرفی میکنند، اینها شاهد برترین فداکاری ها و مجاهدتها و از خودگذشتگی ها بوده اند

مقام عظمای ولایت

وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز سلامت محیط و کار

اسفند ماه ۱۴۰۰

مقدمه :

یکی از هدیه های بزرگ الهی بعد از جنگ، سفر کاروان های راهیان نور بود که آن را شهدا به جوانان امروز ما دادند. امروز در قالب کاروان های راهیان نور، مردم با سفر به مناطق جنگی و نشستن بر روی خاک مقدس آن، به صورت حسی با دوران دفاع مقدس آشنا می شوند و این موجب اثر گذاری فراوان روی افراد می شود به گونه ای که برخی که برای بار اول به مناطق عملیاتی می روند، به شدت متأثر می شوند و برای سال های بعد مشتاق تر می شوند. بیشتر این کاروان ها همزمان با تعطیلات نوروزی و نیز تعطیلات تابستانی، برای این مناطق فعال می شوند و مناطق مرزی استان خوزستان به ویژه منطقه شلمچه از مقصدهای پرطرفدار این گروه ها در طی سال می باشد. مدیریت سلامت به ویژه مدیریت مهندسی بهداشت محیط در راستای کنترل عوامل محیطی در این حرکت از اهمیت بالایی برخوردار می باشد.

بدین منظور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در رأس، برنامه های سلامت محور را در کنار مسئولین و متولیان این حرکت بزرگ تدوین و هدایت می نماید. یکی از برنامه های این وزارت برنامه مدیریت مهندسی بهداشت محیط در این حرکت می باشد که توسط مرکز سلامت محیط و کار معاونت بهداشت وزارت بهداشت سیاست گذاری و ابلاغ می گردد.

با عنایت همه گیری کووید ۱۹ و به ویژه شیوع این بیماری با سوش های گوناگون از جمله اُمیکرون در حال حاضر در جهان و کشور ما، ضرورت و اهمیت کنترل عوامل محیطی از جمله پروتکل های بهداشتی را بیشتر مورد بحث قرار می دهد. بنابراین ضرورت اجرای برنامه به منظور آمادگی جهت ارائه خدمات بهداشتی در این برنامه و پیشگیری از بروز مشکلات بهداشتی و اپیدمی بیماری های منتقله از محیط به خصوص بیماری واگیر دار تنفسی با اولویت کووید ۱۹ و آب و غذا در راستای ارتقای سطح سلامت زائرین، دستورالعمل اجرایی حاضر به منظور اجرای دقیق تر و هدفمند تر برنامه جهت بهره برداری ایفاد می گردد. ضمن تاکید بر حضور فعال همکاران بهداشت محیط، اهم فعالیت ها در راستای اجرای برنامه فوق بصورت کلی در چهار بند جهت قرار گرفتن در دستور کار، گروه مهندسی بهداشت محیط و حرفه ای دانشگاه، ضمن تأکید بر تدوین برنامه ابلاغ می گردد :

الف: هماهنگی و جلب مشارکت

ب: آموزش و اطلاع رسانی

ج: نظارت و بازرسی ها

الف: هماهنگی و جلب مشارکت

- ۱- تشکیل کمیته های استانی و شهرستانی و انجام هماهنگی های درون بخشی و بین معاونت های بهداشت با معاونت/مدیریت غذا و دارو (اداره نظارت بر موادغذایی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و آزمایشگاه های کنترل غذا و دارو)، مراکز اورژانس و فوریت های پزشکی و روابط عمومی دانشگاه
- ۲- طرح موضوع در ستاد استانی و شهرستانی مدیریت بیماری کووید ۱۹ و کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان و شهرستان های تابعه و هماهنگی برون بخشی با استانداری ها، فرمانداری ها، بخشداری ها، ستاد

- راهیان نور استانی ، سازمان بسیج مستضعفین استان، شهرداری ها، شرکت های آب و فاضلاب شهری و روستایی، سازمان صنعت، معدن و تجارت، دادگستری ها، نیروهای انتظامی، سازمان ایرانگردی و جهانگردی، سازمان صدا و سیما، سازمان دامپزشکی، سازمان هلال احمر ، مجامع امور صنفی و دفاتر ائمه جمعه بمنظور همکاری و مشارکت در راستای اجرای بهتر برنامه
- ۳- هماهنگی با مسئولین اعزام کاروان ها در خصوص همراهی تیم بهداشت (حداقل یک نفر کارشناس بهداشت محیط و کارشناس مبارزه با بیماریها یا می توان از بهورز هم استفاده نمود) با کاروان ها یا داشتن رابط بهداشت آموزش دیده با حداقل مدرک دیپلم
- ۴- تشکیل جلسه هماهنگی با مراکز بهداشت شهرستان های تابعه در زمینه اجرای مناسب برنامه
- ۵- انجام هماهنگی با سازمان های مربوطه به منظور کنترل و نظارت بیشتر محل های اسکان و مراکز طبخ غذای زائرین (دانشگاه های مقصد راهیان نور) و کنترل و نظارت بهداشتی مراکز و اماکن و سامانه آبرسانی مسیر حرکت کاروران ها از مبدا تا مقصد
- ۶- انجام هماهنگی با سازمان های مربوطه در دانشگاه های مقصد کاروان ها، به منظور کنترل و نظارت بهداشت محیطی بیشتر یادمان ها
- ۷- برگزاری جلسه توجیهی برای مسئولین و مدیران استانی و شهرستانی برون بخشی و درون بخشی و همچنین بازرسی بهداشت محیط
- ۸- اعلام تلفن تماس مردمی از طریق رسانه های استانی و شهرستانی جهت پاسخگویی در ساعات اداری و در ساعات غیراداری بصورت پیغامگیر

ب : آموزش و اطلاع رسانی

- ۱- تهیه و نصب بنرهای آموزشی با مطالب مناسب و کاربردی در محل های عمومی (یادمان ها و محل های اسکان زائرین و نقاط ورودی و مرکزی شهرها و اماکن بین راهی)
- ۲- هماهنگی با مخابرات استان جهت ارسال پیامک های آموزشی
- ۳- اطلاع رسانی در راستای مشارکت مردمی بمنظور پاسخگویی با اعلام شماره بهداشت ۱۹۰
- ۴- چاپ مطالب در روزنامه ها و مجله های علمی
- ۵- چاپ ، تکثیر و توزیع پوستر و پمفلت آموزشی بین کاروان ها

ج : نظارت و بازرسی ها

- ۱- نظارت مستمر بر اجرای برنامه در سطح شهرستان های تابعه توسط کارشناسان معاونت بهداشت
- ۲- نظارت و بازرسی بهداشت محیطی بر اماکن
- ۲-۱- نظارت و تشدید بازرسی از کلیه اماکن عمومی مسیر حرکت کاروان ها از مبدا تا مقصد با در نظر گرفتن اولویت اماکنی از جمله سرویس های بهداشتی عمومی داخل شهری و بین راهی(سرویس های بهداشتی جایگاه های سوخت رسانی)، زائرسرا و اقامتگاه ها، مساجد، زیارتگاه ها، پارک ها، محل های

اسکان زائرین راهیان نور و اماکن مشابه با تأکید بر رعایت بهداشت فردی، ابزار و تجهیزات و بهداشت ساختمان، آب مصرفی و دفع صحیح پسماند و فاضلاب، نظافت عمومی و عدم استعمال دخانیات

۲-۲- نظارت و بازرسی اتوبوس ها و قطارهای انتقال زائرین.... تأکید بر عرضه مواد غذایی سالم، دقت در حفظ ایمنی مواد غذایی، بهداشت افراد مرتبط با تهیه و توزیع مواد غذایی، استفاده از آب شرب مورد تایید و یخ مورد تایید ترجیحاً استفاده از آب بسته بندی شده در وسایط نقلیه عمومی مسافربری، نظافت عمومی، نظافت سرویس های بهداشتی و بهداشت مواد غذایی عرضه شده، بهداشت ابزار و تجهیزات (پتو، ملحفه و استکان و لیوان مورد استفاده در قطارها)

۲-۳- نظارت و بازرسی از یادمان ها و مراکز اسکان زائرین راهیان نور به منظور کنترل عوامل محیطی از جمله آب و غذا (دانشگاه های مقصد)

۳- نظارت و بازرسی بهداشت محیطی بر مراکز

۳-۱- نظارت و بازرسی بهداشت محیطی از کلیه مراکز تهیه، توزیع، عرضه و فروش مواد غذایی مسیر حرکت کاروان ها از مبداء تا مقصد با اولویت مراکز طبخ مواد غذایی برای زائرین راهیان نور و اماکن و مراکز بین راهی (رستوران ها، چلوکبابی ها، اغذیه فروشی ها و...) (با تأکید بر رعایت بهداشت فردی، ابزار کار، بهداشت و ایمنی مواد غذایی و بهداشت ساختمان، آب مصرفی، دفع صحیح پسماند و فاضلاب، نظافت عمومی محل و ممنوعیت استعمال دخانیات

۳-۲- نظارت و کنترل بهداشت مواد غذایی با اولویت مواد غذایی حساس از جمله انواع کباب به ویژه کباب کوبیده، سالاد و....

۳-۳- ساماندهی فعالیت دستفروشان مواد غذایی و جلوگیری از فروش مواد غذایی بالقوه خطرناک و مواد غذایی فاقد بسته بندی، فاقد مجوز بهداشتی و تاریخ مصرف معتبر بصورت دستفروشی در محل های اسکان زائرین و یادمان ها و مسیر متصل به یادمان ها

۳-۴- نظارت بر توزیع سالاد و سبزی خام در کلیه مراکز طبخ و تهیه مواد غذایی و اغذیه فروشی ها به طوری که مراحل سالمسازی بطور کامل رعایت شود و ترجیحاً از سبزیجات بسته بندی دارای پروانه ساخت استفاده گردد

۳-۵- نظارت بر استفاده از ظروف یکبار مصرف (به استفاده از ظروف یکبار مصرف بر پایه گیاهی برای مواد غذایی با دمای بالای ۶۵ درجه تأکید و توجه شود. به ویژه عدم استفاده از ظروف پلاستیکی در عرضه نوشیدنی و غذای داغ)

۴- نظارت و بازرسی بهداشت محیطی از سامانه های آبرسانی

۴-۱- بازرسی از سامانه های آبرسانی محل های مورد استفاده زائرین در مسیر حرکت به ویژه یادمان ها و پیگیری لازم تا رفع خطر.

۴-۲- کنترل کیفی مستمر آب آشامیدنی و آب مصرفی زائرین در طول مسیر و محل های اسکان و استقرار و یادمان ها

شرایط ویژه برنامه با توجه به بیماری کووید ۱۹ و سوش جدید آن :

- ۱- یادمان ها در تمامی مناطق می توانند فعال باشند .
- ۲- برنامه یادمان ها در شهرهای مقصد که از نظر بیماری در وضعیت قرمز دارند توصیه می گردد که بازدید ها به صورت مجازی برقرار گردد.
- ۳- حضور زائرین طوری برنامه ریزی و مدیریت شود که یادمان ها با ۲۰ درصد ظرفیت در هر نوبت از کاروان ها استقبال نمایند.
- ۴- از برگزاری جلسات تشریح موضوعات دفاع مقدس بیش از ۹۰ دقیقه و ۲۰ درصد ظرفیت در فضای مسقف در یادمان ها خودداری شود .
- ۵- ظرفیت وسایط حمل و نقل عمومی از جمله اتوبوس ، قطار و هواپیما و ... جهت انتقال و جابجائی زائرین از و به مناطق قرمز ۶۰ درصد بوده و برای سایر مناطق کرونایی (نارنجی ، زرد و آبی) با ظرفیت ۸۰ درصد می باشد .
- ۶- همه خادمین و پرسنل یادمان ها و زائرین دارای گواهی واکسیناسیون کامل باشند .
- ۷- هیچ یک از خادمین و پرسنل یادمان ها و زائرین نبایستی در قرنطینه بیماری باشند و فاقد هر گونه علائم بیماری باشند .
- ۸- از پذیرش زائرین و خادمین دارای بیماری زمینه ای و افراد بالای ۶۵ سال و نوجوانان زیر ۱۲ سال در سفر راهیان نور و کاوران ها خودداری گردد.
- ۹- محل اسکان زائرین در یادمان ها و طول مسیر در مناطق قرمز کرونایی با ۲۰ درصد ظرفیت و در سایر مناطق با رنگ های دیگر از نظر رنگ بندی کرونایی با ۵۰ درصد ظرفیت می توانند پذیرش داشته باشند .
- ۱۰- محل اسکان زائرین در هر وضعیت از تهویه مناسب برخوردار بوده و با ۲۰ درصد ظرفیت نسبت به پذیرش زائرین فردی و کاروانی اقدام نمایند.
- ۱۱- تعیین مکان مشخص جهت جداسازی بیماران احتمالی که در طول سفر مبتلا شده اند در همه محل های اسکان زائرین ضروری می باشد .
- ۱۲- استفاده از ماسک و رعایت فاصله حداقل ۲ متر و ۴ مترمربع برای هر نفر در تمامی طول سفر الزامی می باشد.
- ۱۳- از تجمع و تراکم زائران در یادمان ها با تمرکز در یک منطقه جلوگیری گردد.
- ۱۴- مواد غذایی و آشامیدنی به صورت بسته بندی شده توزیع گردد و غذا در کوتاه ترین زمان (قبل از دو ساعت) پس از طبخ و به شکل گرم و با بسته بندی بهداشتی یک نفره صورت پذیرد.
- ۱۵- تمامی خادمین یادمان ها و محل های اسکان باید از وسایل حفاظت شخصی از جمله ماسک مناسب و دستکش استفاده نمایند و نسبت به تعویض ماسک و دستکش و ضدعفونی دست ها در تواتر زمانی مناسب اقدام نمایند.
- ۱۶- خادمین از ورود زائرین بدون واکسیناسیون و ماسک به یادمان جلوگیری گردد.
- ۱۷- همه زائرین وسایل شخصی انفرادی از جمله قاشق، چنگال، لیوان ، ملحفه و روبالشتی به همراه داشته باشند.
- ۱۸- همه زائرین از وسایل مانند قرآن و کتب ادعیه، مهر، سجاده، تسبیح و چادر و نظایر آن به صورت شخصی استفاده نمایند.